

COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE

COMMISSION DE LA JUSTICE

van

du

WOENSDAG 10 DECEMBER 2008

MERCREDI 10 DECEMBRE 2008

Voormiddag

Matin

De behandeling van de vraag vangt aan om 11.40 uur. De vergadering wordt voorgezeten door mevrouw Mia De Schampelaere.

01 Vraag van mevrouw Katrien Schryvers aan de vice-eersteminister en minister van Justitie en Institutionele Hervormingen over "het tijdstip vanaf wanneer een kind erkend kan worden" (nr. 8747)

01.01 Katrien Schryvers (CD&V): Artikel 328, 2° van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat een kind erkend kan worden als het verwekt is. In de praktijk moet de moeder met een geneeskundig getuigschrift bewijzen dat ze zwanger is. Sommige ambtenaren van de burgerlijke stand aanvaarden een getuigschrift waaruit gewoon blijkt dat de moeder zwanger is, terwijl andere ambtenaren eisen dat een gynaecoloog vaststelt dat de moeder al zes maanden zwanger is. Zij rechtvaardigen deze eis aan de hand van de wettelijke grens van levensvatbaarheid van 180 dagen en van een 19de-eeuwse rondzendbrief die bepaalt dat voor doodgeboren foetussen van minder dan zes maanden geen burgerlijke akte mag worden opgesteld.

In de praktijk zorgt dit ervoor dat de vader van een buitenhuwelijks kind zijn kind maar kan erkennen na zes maanden zwangerschap. Als hij eerder overlijdt, zal het kind de naam van de moeder dragen en is er geen afstammingsband met de vader. Alleen een gerechtelijk onderzoek naar vaderschap, een dure en langdurige procedure, kan dit nog rechtzetten, met alle gevolgen voor de erfenis.

Vanaf welk tijdstip kan een kind worden erkend? Mag de ambtenaar van de burgerlijke stand weigeren een akte van erkenning op te stellen als de moeder niet kan bewijzen dat ze al zes maanden zwanger is? Zal de staatssecretaris initiatieven nemen om de situatie te verduidelijken?

01.02 Staatssecretaris Melchior Wathelet (*Nederlands*): Deze vraag verwijst naar het lijden van niet-getrouwde vaders die hun levenloos geboren kind vóór de termijn van 180 dagen niet kunnen erkennen voor de burgerlijke stand. Ik steun het wetsvoorstel dat eerstdaags het artikel 80bis van het Burgerlijk Wetboek zo zal aanvullen dat ouders van een levenloos geboren kind tussen de 160ste en 180ste dag van de zwangerschap, toch een akte kunnen laten opstellen door de burgerlijke stand. Zo kan het kind toch een voornaam krijgen en begraven worden. De niet-getrouwde vader kan zijn naam dan laten vermelden in de akte van het levenloos geboren kind.

Tot nu liet de rechtsleer alleen de erkenning van een verwekt kind toe als het levend en levensvatbaar geboren wordt. De rechtsleer bepaalt geen tijdstip waarop de erkenning kan gebeuren. In praktijk vragen sommige ambtenaren van de burgerlijke stand inderdaad een geneeskundig attest waaruit blijkt dat de vrouw minstens zes maanden zwanger is. Het Burgerlijk Wetboek bepaalt immers dat een kind verondersteld is verwekt te zijn tussen de 300ste en 180ste dag voor de geboorte. De niet-getrouwde vader kan het kind dus niet erkennen voor die 180ste dag. Het is uiteraard schadelijk dat de praktijk verschilt van ambtenaar tot ambtenaar.

Bij de discussie over de vraag of het opportuun is om de levensvatbaarheidsgrens te verlagen, kunnen we overwegen ook de erkenning van het verwekte kind door de niet-getrouwde vader op te nemen in het Burgerlijk Wetboek. We organiseren nu ontmoetingen met artsen en psychologen die hun expertise daarover

met ons zullen delen.

01.03 Katrien Schryvers (CD&V): Ik had het niet alleen over het erkennen van een levenloos geboren kind, maar ook over het erkennen van levende of levensvatbare kinderen. Mijn vraag is duidelijk: vanaf wanneer kan een vader zijn kind erkennen? Volgens ons is het Burgerlijk Wetboek heel duidelijk: vanaf het moment waarop het kind verwekt is. Sommige ambtenaren leiden uit een oude rondzendbrief echter af dat dit niet kan voordat de moeder 180 dagen zwanger is. Als de vader vroeger overlijdt, heeft dit verstreckende gevolgen. Er is nood aan een duidelijke regel, die overal op dezelfde manier wordt toegepast.

01.04 Staatssecretaris Melchior Wathelet (*Nederlands*): Ik had de juiste strekking van de vraag inderdaad niet begrepen. Is mevrouw Schryvers er voorstander van dat een vader zijn kind kan erkennen voor de geboorte?

01.05 Katrien Schryvers (CD&V): Dat kan nu al, maar het Burgerlijk Wetboek zegt dat een erkenning mogelijk is vanaf de verwekking.

01.06 Staatssecretaris Melchior Wathelet (*Nederlands*): Ik zal laten onderzoeken waarom de situatie verschilt van gemeente tot gemeente.

01.07 Katrien Schryvers (CD&V): Het probleem waarnaar de minister verwijst in zijn antwoord, hangt hier natuurlijk mee samen. Er is een grote nood aan meer duidelijkheid.

Het incident is gesloten.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 11.51 uur.

La discussion de la question est ouverte à 11 h 40 par Mme Mia De Schamphelaere, présidente.

01 Question de Mme Katrien Schryvers au vice-premier ministre et ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles sur "le moment à partir duquel un enfant peut être reconnu" (n° 8747)

01.01 Katrien Schryvers (CD&V) : L'article 238, §2° du Code civil autorise la reconnaissance d'un enfant conçu. Dans la pratique, la mère doit rapporter la preuve de sa grossesse au moyen d'un certificat médical. Certains officiers de l'état civil acceptent un certificat indiquant simplement que la mère est enceinte, alors que d'autres exigent qu'un gynécologue établisse que la mère est enceinte de six mois au moins. Ils justifient cette exigence sur la base de la limite légale de viabilité, qui est de 180 jours, et d'une circulaire datant du 19ème siècle aux termes de laquelle il ne peut être établi d'acte civil de fœtus mort-nés de moins de six mois.

Dans la pratique, cette règle a pour effet qu'un enfant conçu hors mariage ne peut être reconnu par son père que lorsque la grossesse est entrée dans le sixième mois. S'il décède avant, l'enfant portera le nom de sa mère et n'aura aucun lien de descendance avec son père. Seule une enquête judiciaire de paternité – une procédure longue et coûteuse – peut encore redresser la situation, notamment matière d'héritage.

A partir de quel moment un enfant peut-il être reconnu ? L'officier de l'état civil peut-il refuser d'établir un acte de reconnaissance si la mère ne peut prouver qu'elle est enceinte de six mois déjà ? Le secrétaire d'Etat prendra-t-il une initiative en vue de clarifier la situation ?

01.02 Melchior Wathelet, secrétaire d'État (*en néerlandais*) : Votre question se réfère à la souffrance qu'éprouvent les pères non mariés qui ne peuvent reconnaître devant l'état civil un enfant mort-né avant 180 jours. J'appuie la proposition de loi qui complétera prochainement l'article 80 du Code civil en ce sens que les parents d'un enfant mort-né entre le 160ème et le 180ème jour de la grossesse seront malgré tout autorisés à faire établir un acte par l'état civil, ce qui leur permettra d'attribuer un prénom à leur enfant et de lui offrir des funérailles. Dans ce cas, le père non marié pourra faire figurer son nom dans l'acte d'un enfant mort-né.

A ce jour, la doctrine n'autorisait la reconnaissance d'un enfant conçu que s'il était né vivant et viable. La

doctrine ne fixe pas le moment auquel la reconnaissance peut avoir lieu. Dans la pratique, certains officiers de l'état civil demandent en effet la production d'une attestation médicale établissant que la femme est enceinte de six mois au moins. Le Code civil prévoit qu'un enfant est présumé avoir été conçu entre le 300ème et le 180ème avant sa naissance. Le père non marié ne peut donc pas le reconnaître avant ce 180ème jour. Les attitudes différentes adoptées par les officiers de l'état civil posent en effet un problème.

Nous pouvons également envisager d'inscrire dans le Code civil la reconnaissance de l'enfant par le père non marié à l'occasion du débat quant à l'opportunité d'abaisser le seuil de viabilité. Nous organisons actuellement des rencontres avec des médecins et des psychologues qui nous feront part de leur expertise en la matière.

01.03 Katrien Schryvers (CD&V) : Je ne songeais pas uniquement à la reconnaissance d'un enfant mort-né mais aussi à celle d'enfants vivants et viables. Ma question est claire : à partir de quand un père peut-il reconnaître son enfant ? Selon nous, le Code civil est très clair : à partir de la conception. Certains officiers déduisent d'une circulaire poussiéreuse que la reconnaissance ne peut intervenir avant que la grossesse ait atteint 180 jours. Si le père décède avant, les conséquences peuvent être très importantes. Il nous faut une règle claire, appliquée uniformément.

01.04 Melchior Wathelet, secrétaire d'État (*en néerlandais*) : Je n'avais en effet pas compris la portée exacte de la question. Mme Schryvers est-elle favorable à la possibilité, pour le père, de reconnaître son enfant avant la naissance ?

01.05 Katrien Schryvers (CD&V) : Cette possibilité existe aujourd'hui déjà. Le Code civil autorise la reconnaissance d'un enfant dès sa conception.

01.06 Melchior Wathelet, secrétaire d'État (*en néerlandais*) : Je ferai examiner pourquoi la situation est différente d'une commune à l'autre.

01.07 Katrien Schryvers (CD&V) : Le problème auquel se réfère le ministre dans sa réponse est évidemment lié à celui qui j'ai moi-même évoqué. La situation doit être clarifiée.

L'incident est clos.

La séance publique de commission est levée à 11 h 51